ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lietas Nr.A420247621
Lietas arhīva Nr. AA43-0454-23/8
ECLI:LV:ADAT:2023:0612.A420247621.6.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2023.gada 12.jūnijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Irina Kaļiņina,
tiesnese Santa Liniņa un tiesnese Roze Paegle

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību ,,OGRES RAJONA SLIMNĪCA" pieteikuma par 2019.gada 14.jūnija tiesību līguma Nr.1-2003-2019 ,,Par stacionārās veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu un apmaksu" izpildes pareizību, sakarā ar Nacionālā veselības dienesta apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 7.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja sabiedrība ar ierobežotu atbildību ,,OGRES RAJONA SLIMNĪCA" (turpmāk – slimnīca) un Nacionālais veselības dienests (turpmāk – dienests) 2019.gada 14.jūnijā noslēdza līgumu Nr.1-2003-2019 (turpmāk – līgums), pamatojoties uz kuru slimnīca apņēmusies sniegt stacionārās veselības aprūpes pakalpojumus. Līgums attiecas uz laika periodu no 2019.gada 1.janvāra līdz 2024.gada 31.decembrim.

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests (turpmāk – NMPD) sniedza informāciju dienestam, pēc kā dienests sagatavoja pārbaudes aktu Nr.57-2021, kurā konstatēts, ka slimnīca nav nodrošinājusi neatliekamo un akūto pacientu uzņemšanu atbilstoši hospitalizācijas plānā noteiktajam, jo slimnīca 2021.gada 19.aprīlī, pamatojoties uz vietu trūkumu, atteikusies pieņemt NMPD brigādes no Ogres novada nogādātus iekšķīgo slimību profila trīs pacientus apmierinošā stāvoklī ar stabiliem objektīvajiem rādītājiem. Pēc slimnīcas atteikuma pacienti nogādāti citā ārstniecības iestādē.

Administratīvais process iestādē noslēdzās ar dienesta 2021.gada 23.septembra lēmumu Nr.20-3/16241/2021 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums), ar kuru slimnīcai izteikts brīdinājums par to, ka trīs gadu laikā no brīdinājuma izteikšanas, atkārtoti konstatējot līdzvērtīgu pārkāpumu, dienests piemēros slimnīcai līgumsodu līdz 10% apmērā no līgumā noteiktās attiecīgās pakalpojumu programmas ikmēneša finansējuma (*lietas 19.-22.lapa*).

[1.1] Veselības ministrija (turpmāk – ministrija) 2021.gada 23.marta vēstulē Nr.01-21.1/1960 (*lietas 44.-45.lapa*) informēja slimnīcu par Valsts operatīvās medicīniskās komisijas (turpmāk – VOMK) 2021.gada 17.marta sēdē pieņemtiem lēmumiem, proti, neatliekamo medicīnisko palīdzību sniedzošām stacionārajām ārstniecības iestādēm, tostarp slimnīcai, neatliekamos un akūtos pacientus uzņemt atbilstoši hospitalizācijas plānā noteiktajam, vienlaikus nodrošinot, ka kopējais Covid-19 infekcijas pacientu ārstēšanai aizņemto gultu skaits nepārsniedz 80% un intensīvās terapijas gultu skaits nepārsniedz 75%. Neatliekamo pacientu un akūto pacientu sākotnējo veselības stāvokļa izvērtēšanu veikt observācijas nodaļā vai observācijas gultās. Noteikts arī, kādos gadījumos slimnīcai jāinformē NMPD par neatliekamo pacientu uzņemšanas pārtraukšanu vai ierobežošanu, un pacientu pārvešana uz citu stacionāro ārstniecības iestādi var tikt veikta pēc pacienta izmeklēšanas, ja slimnīca nevar nodrošināt pacienta veselības stāvoklim nepieciešamo veselības aprūpi. VOMK lēmumi ir saistoši visām nozares institūcijām.

[1.2] Slimnīcai saistošos tiesību aktos ir minēti izņēmumu gadījumi, kādos slimnīca var atteikt NMPD pacientu uzņemšanu, tostarp izmeklēšanai slimnīcā, bet to starpā nav slimnīcas noslodze, kas slimnīcai ir jāplāno un jāorganizē tā, lai slimnīca spētu nodrošināt neatliekamo pacientu un akūto pacientu sākotnējo veselības stāvokļa izvērtēšanu veikt observācijas nodaļā vai observācijas gultās. Ne normatīvajos aktos, ne ministrijas 2021.gada 23.marta vēstulē Nr.01-21.1/1960 nav paredzētas slimnīcas vai jebkuras citas ārstniecības iestādes tiesības neuzņemt NMPD pacientu ārstniecības iestādes noslodzes dēļ.

Slimnīca nav ievērojusi līguma 2.4.1.apakšpunktā noteikto un līguma 2.11.punktu. Līdz ar to slimnīca nav ievērojusi līguma noteikumus, kā arī slimnīca nav ievērojusi VOMK noteikto par neatliekamās medicīniskās palīdzības pacientu uzņemšanu un atbilstošu izmeklēšanu; pacientu ārstēšanai aizņemto vai intensīvās terapijas gultu skaitu.

[1.3] Dienests ir sagatavojis grozījumus līgumā, kuru tika paredzēts papildināt ar 2.11.1.apakšpunktu, atrunājot izņēmuma gadījumus, kuros slimnīca ir tiesīga uzņemšanas nodaļā neuzņemt vai ierobežot pacientu uzņemšanu, proti, ka slimnīca ir tiesīga uzņemšanas nodaļā neuzņemt vai ierobežot pacientu uzņemšanu tikai, ja slimnīcu ir skārusi postošu faktoru iedarbība vai pastāv šādi draudi (gan ārēji, gan iekšēji apdraudējumi, kas ietekmē slimnīcas spējas turpināt darbu

ikdienas režīmā, piemēram, elektroenerģijas pārrāvums, ugunsgrēka izcelšanās) vai neatliekamās medicīniskās palīdzības nodrošināšanai kritiski nepieciešamas medicīniskās ierīces darbības traucējumi. Slimnīca dienesta piedāvātos grozījumus līgumā ir atteikusies parakstīt, līdz ar to minētais līguma nosacījums šobrīd nav slimnīcai saistošs, tomēr slimnīcai ir jāievēro ārstniecības iestādēm saistošajos tiesību aktos noteikto, tostarp VOMK noteikto pilnā apjomā.

[2] Slimnīca Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu par līguma izpildes pareizību. Pieteikums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Slimnīca regulāri ir informējusi NMPD par brīvo gultas vietu skaitu slimnīcā dalījumā pa profiliem. Neskatoties uz slimnīcas vairākkārtēji sniegto informāciju par gultu trūkumu, 2021.gada 19.aprīlī laika posmā no pulksten 10.00–14.00 NMPD brigādes atveda četrus pacientus. No šiem pacientiem divus pacientus slimnīca stacionēja, bet divus pacientus brīvo gultas vietu trūkuma dēļ slimnīcas Uzņemšanas nodaļas neatliekamās medicīnas ārste /pers. A/ izvērtēja NMPD brigādes mašīnā. Tā kā abi pacienti bija hemodinamiski stabili, tika pieņemts lēmums viņus transportēt uz citu medicīnas iestādi.

[2.2] Dienests nav skaidri norādījis, kāds tieši hospitalizācijas plāns nav ievērots un tieši kādas negatīvas vai neatgriezeniskas sekas tas radījis. Slimnīca prezumē, ka ar šo hospitalizācijas plānu tiek saprasts līguma 7.3.4.apakšpunktā minētā slimnieku hospitalizācijas vietu plāna veidlapa.

[2.3] Nedz ar Epidemioloģiskās drošības likumu, nedz ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumu vai citiem normatīvajiem aktiem nav samazinātas vai atceltas prasības attiecībā uz ārstniecības kvalitāti un epidemioloģisko drošību. Veselības aprūpes iestādēm būtu jānodrošina personāla, apmeklētāju un pacientu fiziskās distancēšanās ievērošanas pasākumi, lai netiktu veicināta plaša slimības izplatība sabiedrībā. Tādējādi slimnīcām ir jāplāno pacientu uzņemšanas kapacitāte.

Visiem pacientiem pie uzņemšanas stacionārā tiek veikts Covid-19 infekcijas tests. Līdz testa rezultātu saņemšanai (līdz pat 6 stundām) pacienti tiek ievietoti observācijas vai tranzīta gultās, tādējādi nodrošinot drošu epidemioloģisko drošību. 2021.gada 19.aprīlī, kad slimnīcā nebija nedz brīvu gultu konkrētajā profilā, nedz tranzīta gultu, nedz arī terapeitisko gultu, NMPD brigādes atvestie, bet neuzņemtie pacienti, būtu jāievieto citā nodaļā.

Šāda slimnīcas rīcība neatbilstu Ārstniecības likuma 1.panta 1.punktam, kā arī apdraudētu gan slimnīcas darbiniekus, gan pacientus, pārkāpjot šo personu Satversmē garantētās tiesības uz dzīvību un veselības aizsardzību. Jāņem vērā arī, ka atbilstoši gultu skaitam pa profiliem slimnīcai ir jānodrošina atbilstoši cilvēkresursi, īpaši ārsti.

Pacientu skaits, kurš ir lielāks nekā pieejamais gultu skaits konkrētajā profilā, tos izvietojot citās nodaļās, pilnvērtīgi nenodrošina pacienta tiesības uz kvalitatīvu medicīnisko aprūpi un var apdraudēt slimniekus.

[2.4] Slimnīca ir ņēmusi vērā VOMK lēmuma 3.punktā noteiktās vadlīnijas, proti, pārvešana uz citu stacionāro ārstniecības iestādi var tikt veikta pēc pacienta izmeklēšanas gadījumā, ja minētais stacionārs nevar nodrošināt pacienta veselības stāvoklim nepieciešamo veselības aprūpi.

[2.5] NMPD nav īstenojis Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumu Nr.1480 „Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta nolikuma" 4.2. un 4.3.punktā noteikto. Pirmkārt, NMPD nav plānojis, organizējis un nodrošinājis neatliekamo medicīnisko palīdzību pēc ārstniecības iestādes pieprasījuma, ja nepieciešamais medicīniskās palīdzības apjoms pārsniedz ārstniecības iestādes resursu iespējas. Otrkārt, NMPD nav organizējis personu pārvešanu un ievietošanu ārstniecības iestādē, kurā iespējams sniegt nepieciešamo medicīnisko palīdzību. Ņemot vērā slimnīcas sniegto informāciju, slimnīcai nav izprotama NMPD rīcība, neievērojot ne datu operatīvajā panelī, ne telefoniski sniegto informāciju par slimnīcas resursu izsmelšanu.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteikums apmierināts, pamatojoties uz turpmāk norādīto.

[3.1] Lietā ir strīds par to, vai slimnīcai pamatoti izteikts brīdinājums par to, ka slimnīca 2021.gada 19.aprīlī, pamatojoties uz vietu trūkumu, atteikusies pieņemt NMPD brigādes no Ogres novada nogādātus iekšķīgo slimību profila trīs pacientus apmierinošā stāvoklī ar stabiliem objektīvajiem rādītājiem.

[3.2] Līguma 2.4.1.apakšpunkts noteic, ka slimnīca nodrošina personu izmeklēšanu un ārstēšanu atbilstoši saslimšanai un normatīvajiem aktiem, rūpējoties par saslimšanas nepieļaušanu vai personas iespējami ātrāku izveseļošanos.

Saskaņā ar līguma 3.4.punktu slimnīca prioritāri sniedz veselības aprūpes pakalpojumus pacientiem ar neatliekamām medicīniskām indikācijām, bērniem un grūtniecēm.

Līguma 2.11.apakšpunkts noteic, ja slimnīca kā izpildītājs nodrošina neatliekamās medicīniskās palīdzības uzņemšanas nodaļas darbību, organizē pacientu triāžu (prioritizēšanu jeb šķirošanu) neatliekamās medicīniskās palīdzības nodaļās un neatliekamās vai nepieciešamās palīdzības uzsākšanu atbilstoši steidzamības pakāpei.

No šiem līguma punktiem kopsakarā secināms, ka slimnīca prioritāri sniedz veselības aprūpes pakalpojumus pacientiem ar neatliekamām medicīniskām indikācijām, personu izmeklēšanai un ārstēšanai jānotiek atbilstoši saslimšanai un normatīvajiem aktiem, medicīniskās palīdzības nodaļās tiek veikta pacientu triāža (prioritizēšana jeb šķirošana). Būtiski ir uzsvērt, ka līgums noslēgts 2019.gada 14.jūnijā, t.i., laikā, kad pasauli vēl nebija skārusi Covid-19 pandēmija.

[3.3] Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas izplatību un no tās izrietošās sekas, 2021.gadā veselības aprūpe tika organizēta ārkārtas medicīniskajā situācijā.

Ministrija 2021.gada 23.marta vēstulē Nr.01-21.1/1960 informēja slimnīcu par VOMK 2021.gada 17.marta sēdē pieņemtiem saistošiem lēmumiem, tostarp vēstules 1.punktā norādot – neatliekamo medicīnisko palīdzību sniedzošām stacionārajām ārstniecības iestādēm, tostarp slimnīcai, neatliekamos un akūtos pacientus uzņemt atbilstoši hospitalizācijas

plānā noteiktajam, vienlaikus nodrošinot, ka kopējais Covid-19 pacientu ārstēšanai aizņemto gultu skaits nepārsniedz 80% un intensīvās terapijas gultu skaits nepārsniedz 75% (*lietas 44.lapa*). No vēstules ievaddaļas secināms, ka lēmums pieņemts, izvērtējot informāciju par esošo epidemioloģisko situāciju un gultu noslogojumu slimnīcās, kā arī aktuālos jautājumus par veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu dažādu profilu pacientiem.

Aplūkojot interneta vietnē pieejamo hospitalizācijas plāna saturu, redzams, ka tā faktiskais nosaukums ir „Hospitalizācijas plāns neatliekamie stāvokļi pieaugušie".

No minētā kopsakarā izriet, ka norādes par pacientu uzņemšanu atbilstoši hospitalizācijas plānā noteiktajam attiecas uz neatliekamiem un akūtiem pacientiem. Uz minēto vēstuli ir atsauce arī pārsūdzētā lēmuma secinājumu daļas 2.2.punktā (*lietas 14.lapa*), jo īpaši izceļot norādi – neatliekamo pacientu un akūto pacientu sākotnējo veselības stāvokļa izvērtēšanu veikt observācijas nodaļā vai observācijas gultās.

Tāpat ir atsauce uz 2018.gada 28.augusta Ministru kabineta noteikumu Nr.555 „Veselības aprūpes pakalpojumu organizēšanas un samaksas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.555) 117.punktu (ja personai nepieciešama neatliekamā medicīniskā palīdzība vai nepieciešams noteikt vai precizēt diagnozi, NMPD brigāde nogādā personu uz tuvāko atbilstošo ārstniecības iestādi, ņemot vērā personas veselības stāvokli un dienesta līgumos ar ārstniecības iestādēm minētos nosacījumus), un 118.punktu (NMPD brigāde neatliekamo medicīnisko palīdzību cietušajam (slimajam), kurš ir dzīvībai un veselībai kritiskā stāvoklī, sniedz notikuma vietā, kā arī transportēšanas laikā uz ārstniecības iestādi). Dienesta atsauces uz noteikumu Nr.555 117. un 118.punktu apstiprina tiesas secināto, ka 2021.gada 23.marta vēstulē norādītais VOMK lēmums attiecas uz neatliekamiem un akūtiem pacientiem.

[3.4] No dienesta sagatavotā pārbaudes akta Nr.57-2021 izriet, ka NMPD informējis, ka slimnīca 2021.gada 19.aprīlī atteikusies pieņemt trīs pacientus apmierinošā stāvoklī ar stabiliem objektīvajiem rādītājiem (*lietas 47.lapa*). Savukārt aktā konstatēts, ka slimnīca nav nodrošinājusi neatliekamo un akūto pacientu uzņemšanu atbilstoši hospitalizācijas plānā noteiktajam. Ne no lēmuma, ne dienesta pārstāvju paskaidrojumiem tiesas sēdē nav gūstams pamatojums tam, kā dienests nonācis pie secinājuma, ka uz minētajiem pacientiem ir attiecināms jēdziens „neatliekami un akūti".

Savukārt pieteicēja vērš uzmanību, ka 2021.gada 19.aprīlī ārsts /pers. A/ pēc NMPD atvesto pacientu apskates un konsultācijas ar NMPD personālu konstatēja, ka abi pacienti ir stabili. Slimnīcas ieskatā minētie pacienti nebija „neatliekami pacienti". Attiecīgi nepastāvēja pacientu dzīvībai bīstami apstākļi, un abus pacientus bija iespējams pārvest uz citu stacionāro ārstniecības iestādi, kur tiem varētu tikt sniegta kvalitatīva veselības aprūpe. Neskatoties uz minēto, dienests šo aspektu nav vērtējis.

[3.5] Dienests pamatoti norāda, ka pacientu stāvokļa izvērtēšana neietilpst dienesta kompetencē. Tiesai nav šaubu, ka šāda secinājuma izdarīšana ietilpst ārstniecības personu kompetencē. Taču tiesa vērš uzmanību, ka ne lēmumā, ne lietas materiālos nav rodams ārstniecības personu atzinums par to, ka konkrētie pacienti bijuši neatliekami un akūti. No minētā faktiski secināms, ka dienests, neskatoties uz to, ka secinājuma par pacienta veselības stāvokli izdarīšana neietilpst dienesta kompetencē, to ir pārkāpis un bez jebkāda medicīniska pamatojuma pacientus identificējis kā „neatliekamus un akūtus".

[3.6] Tiesa nepiekrita arī dienesta pārstāvju tiesas sēdē skaidrojumam par terminoloģijas jautājumiem attiecībā uz neatliekamu un akūtu pacientu. Proti, dienesta pārstāvju ieskatā pacients vispirms ir jāizvērtē observācijas nodaļā vai observācijas gultā un pēc tam var noteikt viņa stāvokli. Līdz ar to viņš tiek vests jebkurā gadījumā kā neatliekams un akūts.

Pirmkārt, tiesa pamatojumu šādam argumentam neatrod. Otrkārt, saskaņā ar NMPD sniegto informāciju pacientu stāvoklis novērtēts kā apmierinošs ar stabiliem objektīvajiem rādītājiem. Treškārt, pacientu stāvokli NMPD brigādes automašīnā 2021.gada 19.aprīlī izvērtēja ārsts /pers. A/ (*lietas 13.lapa*).

[3.7] Tiesa neatrada precīzu jēdziena „neatliekams pacients" skaidrojumu. Tomēr salīdzināšanai izmantoja atziņas no publikācijām un noteikumu Nr.555 118.punktā noteiktā. Tā, piemēram, publikācijas „Neatliekamie stāvokļi un to simulācijas pediatrijā: neatliekamā medicīniskā palīdzība kritiski slimiem bērniem slimnīcas etapā" anotācijā norādīts, ka metodiskais materiāls paredzēts kā teorētiskā bāze kursa „Neatliekamie stāvokļi un to simulācijas pediatrijā: neatliekamā medicīniskā palīdzība kritiski slimiem bērniem slimnīcas etapā" apgūšanai. Programmas mērķis ir izglītības procesa rezultātā, imitējot dzīvību apdraudošas situācijas ar augstas ticamības pacienta simulatora palīdzību, attīstīt ārstniecības un aprūpes personāla iemaņas palīdzības sniegšanā kritiski slimiem bērniem.

No minētā secināms, ka neatliekams pacients atrodas dzīvību apdraudošā situācijā, un nevar būt stabils. Tas nevar gaidīt, tam ir nepieciešama tūlītēja medicīniska iejaukšanās. Minētais secinājums ir izdarāms arī no noteikumu Nr.555 118.punkta, kas noteic, ka NMPD brigāde neatliekamo medicīnisko palīdzību cietušajam (slimajam), kurš ir dzīvībai un veselībai kritiskā stāvoklī, sniedz notikuma vietā, kā arī transportēšanas laikā uz ārstniecības iestādi. Proti, arī šajā punktā ir uzsvērts dzīvībai un veselībai kritisks stāvoklis, kas liecina par neatliekamas palīdzības nepieciešamību.

Atbilstoši terminu un jēdzienu skaidrojošai vārdnīcai jēdziens „akūts" nozīmē pašreizējā brīdī svarīgs, neatliekams. Medicīniski – tāds, kas pēkšņi sākas, spēcīgi izpaužas un strauji progresē. Tātad arī par akūtu pacientu būtu atzīstams tāds pacients, kuram medicīniskā palīdzība būtu nepieciešama tūlītēji un neatliekami. Tomēr izskatāmajā gadījumā lietā nav neviena pierādījuma, ka konkrētie trīs pacienti, kurus slimnīca 2021.gada 19.aprīlī, pamatojoties uz vietu trūkumu, atteikusies pieņemt, bijuši neatliekami un akūti.

Ņemot vērā minēto, dienesta secinājums, ka slimnīcas rīcība 2021.gada 19.aprīlī nav bijusi atbilstoša hospitalizācijas plānā noteiktajam, nav pamatots. Līdz ar to tiesa nekonstatēja līguma 2.4.1.apakšpunkta pārkāpumu.

[3.8] Dienesta ieskatā pārkāpts arī līguma 2.11.punkts, kas noteic – ja slimnīca kā izpildītājs nodrošina neatliekamās medicīniskās palīdzības uzņemšanas nodaļas darbību, organizē pacientu triāžu (prioritizēšanu jeb šķirošanu) neatliekamās medicīniskās palīdzības nodaļās un neatliekamās vai nepieciešamās palīdzības uzsākšanu atbilstoši steidzamības pakāpei.

Tiesa konstatēja, ka līgums noslēgts 2019.gada 14.jūnijā, t.i., laikā, kad pasauli vēl nebija skārusi Covid-19 infekcijas pandēmija. Ņemot vērā Covid-19 infekcijas izplatību un no tās izrietošās sekas, veselības aprūpe tika organizēta ārkārtas medicīniskajā situācijā. Tostarp tā tas bija arī 2021.gada 19.aprīlī.

Apstrīdēšanas iesniegumā slimnīca informējusi dienestu par aktuālo gultu skaitu pa profiliem laika periodā no 2021.gada 12.aprīļa līdz 2021.gada 21.aprīlim. Iesniegumā norādīts, ka atbilstoši gultu skaitam pa profiliem tiek nodrošināti atbilstoši cilvēkresursi. Pacientu skaits, kas ir lielāks nekā pieejamais gultu skaits konkrētā profilā, to izvietošana citās nodaļās vai nenodrošinot epidemioloģisko režīmu, Covid–19 pandēmijas laikā pacientus izvietojot tranzīta gultās, neatbilst kvalitatīvai un profesionālai ārstēšanai (*lietas 61.lapa*). Tiesa šim argumentam piekrita, jo īpaši uzsverot, ka Covid-19 infekcijas pandēmijas laikā īpaša uzmanība tika pievērsta distancēšanās pasākumiem. Tāpat slimnīca ilustratīvi norādījusi aktuālo gultu skaitu strīdus laika posmā, paskaidrojot, ka brīdī, kad pacientiem tika atteikta hospitalizācija, slimnīcā bija konstatējams 100% gultu noslogojums.

Tomēr dienests pārsūdzētajā lēmumā šo argumentu nav vērtējis. Nav vērtēts, vai slimnīcai bija iespējas nodrošināt lielāku gultu skaitu, tādējādi izpildot līguma 2.11.apakšpunkta nosacījumu par pacientu prioritizēšanu jeb šķirošanu neatliekamās medicīniskās palīdzības nodaļās. Ņemot vērā slimnīcas skaidroto par gultu neesību un tā brīža epidemioloģisko situāciju, tiesa nekonstatēja pārkāpumu tajā, ka pacientu stāvokļa izvērtēšana un prioritizēšana notika NMPD brigādes automašīnā. Vēl jo vairāk tāpēc, ka lietā nav ziņu, ka ar šādu ārsta rīcību būtu nodarīts kaitējums pacientu dzīvībai vai veselībai.

Ministrijas 2021.gada 23.marta vēstules Nr.01-21.1/1960 3.punktā norādīts, ka pacientu pārvešana uz citu stacionāro ārstniecības iestādi var tikt veikta pēc pacienta izmeklēšanas gadījumā, ja minētais stacionārs nevar nodrošināt pacienta veselības stāvoklim nepieciešamo aprūpi (*lietas 45.lapa*). Tā kā konkrētajā gadījumā slimnīca gultu noslodzes dēļ nespēja pacientiem nodrošināt veselības aprūpi nodaļās, slimnīca pamatoti lēma par pacientu pārvešanu uz citu stacionāro ārstniecības iestādi. Pamatojoties uz minēto, tiesa nekonstatēja arī pārkāpumus līguma 2.11.apakšpunkta izpildē.

[3.9] Līguma 4.pielikuma 4.1.punkts noteic, ja dienests konstatē izpildītājam pārkāpumus veselības aprūpes organizēšanā vai pakalpojumu pieejamībā, dienests pirmajā reizē pieņem lēmumu brīdināt izpildītāju.

Ar dienesta Kontroles un uzraudzības departamenta 2021.gada 1.jūnija lēmumu Nr.20-3/8184/2021 slimnīcai izteikts brīdinājums par to, ka trīs gadu laikā no brīdinājuma izteikšanas atkārtoti (otro reizi) konstatējot līdzvērtīgu pārkāpumu, dienests piemēros slimnīcai līgumsodu līdz 10% apmērā no līgumā noteiktās attiecīgās pakalpojumu programmas ikmēneša finansējuma (*lietas 19.-22.lapa*). Ņemot vērā, ka tiesa nekonstatēja pārkāpumus veselības aprūpes organizēšanā vai pakalpojumu pieejamībā, līdz ar to nekonstatēja pārkāpumus līguma izpildē, dienestam nebija pamata piemērot līguma 4.pielikuma 4.1.punktu un brīdināt slimnīcu.

[4] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu dienests iesniedza apelācijas sūdzību, pamatojot to ar turpmāk minēto.

[4.1] Dienests nepiekrīt tiesas secinājumam, ka būtu pārkāpis savu kompetenci un bez medicīniska pamatojuma pacientus būtu identificējis kā „neatliekamus un akūtus".

[4.2] Dienests nepiekrīt arī tiesas secinājumam, ka noslēgto līgumu neizpilde būtu attaisnojama ar ārkārtējiem apstākļiem, jo var veidoties prakse, kas pieļauj ārstniecības iestādēm neievērot normatīvos aktus un VOMK lēmumus. Dienesta ieskatā tas, ka 2021.gadā, veselības aprūpe tika organizēta ārkārtas medicīniskajā situācijā un bija ārkārtīgi liels slimnīcās esošo pacientu skaits, bet līgums tika noslēgts 2019.gadā, kad vēl nebija paredzama pandēmija, neatbrīvo slimnīcu no līguma nosacījumu izpildes pandēmijas laikā.

[4.3] Dienesta ieskatā tiesa nav vērtējusi slimnīcas rīcības sekas un to ietekmi kopumā (īpaši ņemot vērā iedzīvotāju intereses, kā arī NMPD darbu), proti, laika posmā no 2021.gada marta līdz aprīlim izveidojās situācija, kad slimnīcām vajadzēja operatīvi pārorganizēt darbu pieaugošās pacientu plūsmas dēļ. Šajā situācijā NMPD brigāde ar pacientu, ievērojot normatīvajos aktos noteikto, proti, nogādājot personu uz tuvāko atbilstošo ārstniecības iestādi, saņēma atteikumu pacientu uzņemšanā. Tas radīja sarežģījumus Operatīvā vadības centra darbā, jo atteikumi vienlaikus tika saņemti no vairākām slimnīcām, kā rezultātā brigādes brauca uz nākošo tuvāko slimnīcu, lai nogādātu pacientus NMP nodaļā. Tā rezultātā Operatīvās vadības centram pietrūka brīvās brigādes, kuras varētu nosūtīt izsaukumos, kā rezultātā rindā stāvēja arī augstas prioritātes izsaukumi, kuri saistīti ar dzīvībai draudošu funkciju darbības traucējumiem.

[5] Slimnīca paskaidrojumā par dienesta apelācijas sūdzību norāda, ka tā nav pamatota, atsaucoties uz pieteikumā izteiktajiem argumentiem, savukārt Administratīvās rajona tiesas spriedums ir taisnīgs un pamatots.

Dienests lietā nav iesniedzis pierādījumus, kuri apstiprina faktu, ka konkrētie pacienti ir bijuši neatliekami un akūti, proti, to dzīvība bijusi apdraudēta, Pieteicēja ieskatā dienests nevar aizbildināties ar vispārīgām tēzēm vai frāzēm, ja lietā nav atrodami pierādījumi, kas apliecinātu dienesta apgalvoto. Saskaņā ar Veselības inspekcijas un NMPD 2020.gada 17.aprīļa kopīgi izstrādātajiem ieteikumiem slimnīcām ar Covid-19 infekciju inficētu pacientu uzņemšanai un gultu pārprofilēšanas plānu izstrādei infekcijas izplatības ierobežošanai 1.punktu ārkārtējās situācijas laikā katrs jauns pacients tiek uzskatīts par potenciāli Covid-19 inficētu. Līdz ar to katrs jauns slimnīcā uzņemts pacients potenciāli apdraud gan slimnīcā jau esošos pacientus, gan slimnīcas personālu. Šo ieteikumu 9.punktā ir norādīts, ka ārkārtējās situācijas laikā svarīgs ir pārskatāms pacientu skaits un plūsma ne tikai Uzņemšanas nodaļā, bet arī citās slimnīcas vietās, kurās pacienti parasti gaida uz reģistrēšanu vai izmeklēšanu. Ņemot vērā, ka pieteicējai vairs nebija pieejamas brīvas gultas vietas NMPD atvesto divu pacientu uzņemšanai, pieteicēja nebūtu spējusi nodrošināt pārskatāmu pacientu skaitu atbilstoši ieteikumiem, ko visticamāk arī dienests uzskatītu par prettiesisku un neatbilstošu rīcību. Tātad, jebkura rīcība, ko pieteicēja veiktu, dienesta ieskatā būtu neatbilstoša.

Pieteicēja atsaucas uz 2021.gada 9.novembra Veselības inspekcijas kontroles aktu Nr.00408221, kurā tika izvērtēta analoga pieteicējas rīcība saistībā ar faktu, kad 2021.gada 5.oktobrī pie analoģiskiem faktiem un tiesiskiem apstākļiem pieteicēja bija vietu trūkuma dēļ atteikusi uzņemt pacientu.

Veselības inspekcija atzina, ka pieteicēja ir rīkojusies atbilstoši, organizējot pacienta pārvešanu uz citu stacionāro ārstniecības iestādi pēc pacienta apskates, ievērojot VOMK noteikto kārtību. Pieteicēja uzskata, ka ir bijis un arī ir atbildīgs Latvijas veselības sistēmas dalībnieks, jo ir ievērojusi ne tikai valstī izsludināto Epidemioloģiskās drošības likumu un Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumu, bet arī ar dienesta noslēgto līgumu.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 12.panta pirmajā daļā noteiktajam, lai nodrošinātu valsts pārvaldes funkciju efektīvu izpildi, piekritīgā iestāde likumā noteiktajā kārtībā slēdz publisko tiesību līgumus valsts pārvaldes jomā.

No pieteicējas un dienesta starpā noslēgtā līguma priekšmeta izriet, ka pieteicēja ir apņēmusies līguma darbības laikā sniegt valsts apmaksātās medicīniskās palīdzības apjomā ietilpstošos veselības aprūpes pakalpojumus personām, kurām saskaņā ar Latvijas Republikai saistošajiem normatīvajiem aktiem un starptautiskajiem līgumiem ir tiesības saņemt no valsts budžeta apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus. Tātad pušu starpā noslēgtais līgums ir publiskas personas rīcības instruments valsts pārvaldes jomā.

No minētā secināms, ka slimnīca, parakstot līgumu ar dienestu, faktiski ir apņēmusies iesaistīties kopējā valsts veselības nodrošināšanas programmā un pildīt valsts funkciju veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanas jomā, lai nodrošinātu valsts apmaksātu veselības aprūpes pakalpojumu, tostarp neatliekamas medicīniskas palīdzības, kas ir garantētā medicīniskās palīdzības minimuma obligāta sastāvdaļa, pieejamību Ogres novadā.

Pieteicēja arī paskaidrojumā par apelācijas sūdzību apstiprina, ka vēlas būt Latvijas veselības sistēmas dalībnieks.

Minētā līguma izpildes ietvaros dienests konstatēja, ka slimnīca nav nodrošinājusi neatliekamo un akūto pacientu uzņemšanu atbilstoši hospitalizācijas plānā noteiktajam, jo 2021.gada 19.aprīlī, pamatojoties uz vietu trūkumu, atteikusies pieņemt NMPD brigādes no Ogres novada nogādātus iekšķīgo slimību profila trīs pacientus apmierinošā stāvoklī ar stabiliem objektīvajiem rādītājiem. Pēc slimnīcas atteikuma pacienti nogādāti citā ārstniecības iestādē.

Slimnīca šos faktus pēc būtības neapstrīd, norādot, ka 2021.gada 19.aprīlī laika posmā no pulksten 10.00 – 14.00 NMPD brigādes atveda četrus pacientus. No šiem pacientiem divus pacientus slimnīca stacionēja, bet divus pacientus, kas slimnīcas ieskatā bija hemodinamiski stabili, brīvo gultas vietu trūkuma dēļ slimnīca uzņemt atteikusies.

[7] Atbilstoši līguma 1.pielikuma „Stacionārās veselības aprūpes pakalpojumu apmaksas noteikumi" 2.3. un 2.4.punktam slimnīcai ir noteikta ikmēneša fiksētā piemaksa par uzņemšanas nodaļas darbību, sniedzot neatliekamo medicīnisko palīdzību 24 stundas diennaktī, un ikmēneša fiksētā piemaksa par pacientu observāciju līdz 24 stundām.

Noteikumu Nr.555, kuru normas slimnīcai ir jāievēro pārņemtās valsts funkcijas, kas ir saistīta ar veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu, izpildes ietvaros, 117.punkts noteic, ja personai nepieciešama neatliekamā medicīniskā palīdzība vai nepieciešams noteikt vai precizēt diagnozi, NMPD brigāde nogādā personu uz tuvāko atbilstošo ārstniecības iestādi, ņemot vērā personas veselības stāvokli un dienesta līgumos ar ārstniecības iestādēm minētos nosacījumus.

Izskatāmajā gadījumā NMPD brigādei nebija šaubu, ka visiem 2021.gada 19.aprīlī uz slimnīcu atvestajiem pacientiem neatliekamā medicīniskā palīdzība bija nepieciešama.

Noteikumu Nr.555 88.2.apakšpunktā ir paredzēts, ja personai ir trauma, akūta slimība vai hroniskas slimības saasināšanās un ir nepieciešama steidzama ārstniecības personu iejaukšanās, kā arī ja nepieciešamā palīdzība pārsniedz primārās veselības aprūpes ārsta kompetenci, persona nepieciešamos veselības aprūpes pakalpojumus var saņemt stacionārās ārstniecības iestādes uzņemšanas nodaļā.

Apgabaltiesa ne no līguma nosacījumiem, ne no noteikumu Nr.555 normām nekonstatē, ka slimnīca pēc pašas iniciatīvas būtu tiesīga izvairīties no pašas uzņemtās valsts funkcijas veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanas jomā izpildes. Turklāt slimnīcai izskatāmajā gadījumā ir jāievēro publiskajā jomā valdošais princips, ka tai ir atļauts tikai tas, kas ir noteikts ar tiesību normu.

Noteikumu Nr.555 99.punkts paredz, ka stacionārajai ārstniecības iestādei ir tiesības vienoties (noslēdzot attiecīgu vienošanos) ar citu ārstniecības iestādi par pacientu nogādāšanu šajā ārstniecības iestādē nepieciešamo veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanai arī citos šajos noteikumos neminētos gadījumos, tai skaitā vienoties par savstarpējo norēķinu kārtību un citiem jautājumiem, informējot par to dienestu.

Taču izskatāmajā gadījumā slimnīca nebija noslēgusi šādu vienošanos ar citu ārstniecības iestādi, lai slimnīcā nepieņemtos pacientus nogādātu citā ārstniecības iestādē. Savukārt vienpusēja atteikšanās pieņemt pacientus, kurus pēc līguma noteikumiem slimnīcai bija jāpieņem, nav paredzētā ne normatīvajos aktos, ne arī pieteicējas ar dienestu noslēgtajā līgumā.

Slimnīca paskaidrojumos par apelācijas sūdzību argumentē, ka 2021.gada 9.novembra Veselības inspekcijas kontroles aktā Nr.00408221 tika izvērtēta analoga pieteicējas rīcība saistībā ar faktu, kad 2021.gada 5.oktobrī pie analoģiskiem faktiem un tiesiskiem apstākļiem pieteicēja bija vietu trūkuma dēļ atteikusi uzņemt pacientu.

Izvērtējot slimnīcas izvirzītā argumenta pamatotību, apgabaltiesa konstatē, ka Veselības inspekcijas 2021.gada 9.novembra kontroles aktā Nr.00408221 tika izvērtēts gadījums, kad slimnīca 2021.gada 5.oktobrī bija atteikusies uzņemt pacientu vietu trūkuma dēļ. Apgabaltiesa arī konstatē, ka minētā Veselības inspekcijas pārbaude tika veikta sakarā ar privātpersonas 2021.gada 11.oktobrī saņemto sūdzību, taču inspekcija nekonstatēja trūkumu konkrētā pacienta veselības

aprūpē, jo slimnīca bija organizējusi pacienta pārvešanu uz citu stacionāro ārstniecības iestādi pēc pacienta izmeklēšanas, tādējādi ievērojot VOMK 2021.gada 1.oktobra vēstulē Nr.01-21/5027 „Par valsts operatīvās medicīniskās komisijas lēmumiem attiecībā uz veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu" noteikto.

Apgabaltiesas vērtējumā minētais gadījums nav salīdzināms ar šajā lietā izvērtējiem 2021.gada 19.aprīlī notikušajiem gadījumiem, jo, pirmkārt, ir atšķirīgi iestāžu pārbaudes priekšmeti un pārbaudes veikušās iestādes, kurām ir atšķirīgas kompetences. Otrkārt, 19.aprīlī slimnīca nebija organizējusi neuzņemto pacientu pārvešanu uz citu stacionāro ārstniecības iestādi, to ir izdarījušās NMPD brigādes. Treškārt, 2021.gada 19.aprīlī nebija izstrādāta un medicīnas iestādēm vēl nebija paziņota VOMK 2021.gada 1.oktobra vēstule Nr.01-21/5027 „Par valsts operatīvās medicīniskās komisijas lēmumiem attiecībā uz veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu", kurā tika izstrādāts kopējais medicīnas iestāžu rīcības modelis, kā jāorganizē pacientu ārstēšana vietu trūkuma situācijās, līdz ar to 2021.gada 19.aprīļa gadījumi nav salīdzināmi ar 2021.gada 5.oktobra gadījumu.

[8] Līguma 4.pielikuma 4.1.punkts noteic, ja dienests konstatē pārkāpumus veselības aprūpes organizēšanā vai pakalpojumu pieejamībā pacientiem, dienests pirmajā reizē pieņem lēmumu brīdināt slimnīcu.

Apgabaltiesas vērtējumā par konstatētajiem slimnīcas pārkāpumiem veselības aprūpes organizēšanā, nesniedzot veselības aprūpes pakalpojumus pacientiem ar neatliekamām medicīniskām indikācijām, dienests pamatoti slimnīcai ir izteicis brīdinājumu. Tāpat par pamatotu atzīstams dienesta norādītais, ka šāda satura administratīvā akta izdošana ir nepieciešama, lai nodrošinātu veselības aprūpes organizēšanu ārkārtas medicīniskajā situācijā, un tas ir īstenojams līguma 4.pielikuma 4.punktā noteiktajā kārtībā, proti, brīdinot slimnīcu par līgumsoda piemērošanu, ja trīs gadu laikā no brīdinājuma izteikšanas tiks konstatēti pārkāpumi veselības aprūpes organizēšanā vai pakalpojumu pieejamībā.

Slimnīcai izteiktais brīdinājums apgabaltiesas vērtējumā pēc savas būtības pilda pārsvarā preventīvo funkciju, vēršot līgumslēdzēja uzmanību tam, ka nav pieļaujama ārstniecības iestādes voluntāra rīcība, pildot valsts funkciju veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanas jomā.

Arī juridiskajā literatūrā ir atzīts, ka ideja, ka viena puse varētu gūt labumu no tā, ka publisko tiesību līgums netiek pildīts, neatbilst publisko tiesību līguma institūta jēgai (*Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 113. lpp.*).

Slimnīcas atsaukšanās uz to, ka NMPD telefoniski tika sniegta informācija par slimnīcas resursu izsmelšanu sakarā ar Covid-19 infekcijas pandēmiju, apgabaltiesas vērtējumā nav pamats vienpersoniski atkāpties no līguma izpildes. Visas valsts ārstniecības iestādes, kuras īstenoja vienotu valsts funkciju veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanas jomā, atradās līdzīgā situācijā, līdz ar to tikai slimnīcas problēmu izcelšana un vienpusēja atkāpšanās no līguma izpildes neatliekamās medicīniskās palīdzības jomā, tādējādi pasliktinot citu ārstniecības iestāžu situāciju, nav pamatota.

Kā pamatoja iestādes izskatāmajā gadījumā, VOMK 2021.gada 17.marta sēdē noteica vispārsaistošo rīcības modeli ārstniecības iestādēm, proti, neatliekamo medicīnisko palīdzību sniedzošām stacionārajām ārstniecības iestādēm, tostarp slimnīcai, neatliekamos un akūtos pacientus tika uzdots uzņemt atbilstoši hospitalizācijas plānā noteiktajam un neatliekamo un akūto pacientu sākotnējo veselības stāvokļa izvērtēšanu veikt observācijas nodaļā vai observācijas gultās. Pacientu apskate NMPD brigādes automašīnā, kuru 2021.gada 19.aprīlī veica slimnīcas ārsts /pers. A/, nav uzskatāma par veselības stāvokļa izvērtēšanu observācijas nodaļā vai observācijas gultās.

Apgabaltiesas vērtējumā nav izšķirošas nozīmes tam, kādas sekas ir radušās pacientiem, kurus 2021.gada 19.aprīlī slimnīca atteikusies stacionēt, jo izskatāmajā gadījumā ir svarīgi nodrošināt, lai valsts veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanas sistēma funkcionētu nepārtraukti un NMPD atvestie pacienti tiktu aprūpēti pēc vienota valsts noteiktā standarta, neatkarīgi no ārkārtējo apstākļu ietekmes.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

atzīt, ka Nacionālais veselības dienests pamatoti ir piemērojis 2019.gada 14.jūnija līguma Nr.1-2003-2019 4.pielikuma „Atbildība par līguma izpildi" 4.1.punktu, brīdinot sabiedrību ar ierobežotu atbildību „OGRES RAJONA SLIMNĪCA" par to, ka, trīs gadu laikā no brīdinājuma izteikšanas atkārtoti (otro reizi) konstatējot līdzvērtīgu pārkāpumu, Nacionālais veselības dienests ir tiesīgs piemērot līgumsodu līdz 10 % apmērā no līgumā noteiktā attiecīgās pakalpojumu programmas ikmēneša finansējuma.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesneši:

I.Kaļiņina S.Liniņa R.Paegle

Šis dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.